

MITEN RANSKAA RAITISTETAAN?

Pääsihteeri Genvieve Querin on pitkään työskennellyt Ranskan alkoholihaittojen ehkäisemiseksi neuvostossa, joka aiemmin hoiti vain alkoholiin liittyviä asioita (Haut Comité contre l'Alcoolisme). Ranskassa, kuten muuallakin Euroopassa, on alkoholihaittojen ehkäisy alettu nähdä yhä selkeämmin osana muuta ehkäisevää terveyspolitiikkaa. Pelkkä alkoholineuvosto saikin vuosi sitten tehdä tilaa koko kansan terveyttä vaalivalle neuvostolle (Haut Comité de la santé publique).

Yhtenä syynä kansanterveysnäkökohtien painottumiselle Genvieve Querin näkee kasvavat terveysmenot. Hänen mukaansa ranskalainen terveysjärjestelmä on varsin pitkälle kehittynyt ja toimiva. Mutta se myös maksaa, noin 10 000 frangia henkeä kohti (Suomen vastaava luku on kutakuinkin yhtä suuri; 7 717 markkaa vuonna 1991). Järjestelmä on tehokas, mutta se voisi olla vieläkin tehokkaampi, ja juuri sen eteen nykyisessä terveysministeriön alaisessa neuvostossa tehdään pitkää työpäivää.

Miten alkoholiasiat hoidetaan nykyisen terveysministeriön alaisuudessa?

– Alkoholiasioita hoitaa pyssyvä asiantuntijaryhmä; siinä jokaisella jäsenellä on oma vastuualueensa, jota hän seuraa ja josta hän raportoi edelleen.

– Vastuuta on jaettu myös alueelliselle tasolle, yhteensä 22 alue- ja paikallistasosta vastaavalle organisaatiolle.

– Meidän pitäisi seuraavien kahden vuoden aikana tuottaa ns. valkoinen kirja, jossa raportoimme hallitukselle mm. siitä, missä tilanteessa olemme alkoholihaittojen suhteen, miten järjestelmä toimii, missä on pulmakohdat ja mitkä ovat syyt. Lisäksi meillä pitää olla ehdotukset tulevaisuuden toimintalinjoiksi.

– Emme tyydy vain raportoimaan. Haluamme osallistua myös itse alkoholipolitiikan toteuttamiseen!

Painottaako ranskalainen järjestelmä alkoholin aiheuttamia sairauksia ja oireita pääasiassa lääketieteellisestä näkökulmasta?

– Alkoholiasiat ovat osa terveyspolitiikkaa, sillä alkoholin aiheuttamat sairaudet ja oireet ovat sellaisia, että tarvitaan ennen kaikkea lääketieteellistä asiantuntemusta.

– Totta kai tarvitaan myös sosiaalialan asiantuntemusta, mutta hieman eri näkökulmasta.

– Erityisesti terveydenhuoltohenkilöstö kokee alkoholiongelmat omaksi vastuualueekseen ja lääkärikunnan aktiivisuus nykyisen lainsäädännön kehittämisessä on ollut suorastaan ratkaiseva.

Ranska on tiukentanut otettaan erityisesti tupakka- ja alkoholimainonnan rajoittamiseksi. Tiukennuksia tulee koko ajan lisää. Kuinka pitkälle katsotte voivanne mennä?

– Ainahan mainostajat keksivät porsaanneit ottaen olemassa olevasta lainsäädännöstä. Yhtä selvää on, että on oltava riittävästi herkkyyttä edetä tai olla etenemättä.

– Vuoden 1991 alusta voimaan tulleen ns. Evinin lain päätavoitteena oli poistaa vastakkainasettelua julkisessa alkoholi-ilmastossa.

– Ei oikein ollut mieltä vedota esimerkiksi yhä raittiiman liikenteen puolesta, jos samaan aikaan yksityinen teollisuus saa rajoituksetta tehdä omaa bisnestään ja mainostaa tuotteitaan.

– Kieltoja ei vieläkään sanottavasti; Ranskassa edelleen jokainen juoda tai os-

taa lähes mitä haluaa. Tärkeintä on se, ettei sinua enää julkisesti rohkaista juomiseen tai humalassa ajamiseen.

– Olemme halunneet luoda neutraalimman julkisen mielipideilmaston. Erityisesti nuoret ikäryhmät olivat kärkeäitä huomauttamaan valtion kaksinaismoralistisesta roolista.

Kansalaisenne ovat vähentäneet alkoholin käyttöään merkittävästi. Onko heidän asenteissaan tai suhtautumisessaan alkoholiin tapahtunut myös muutosta?

– No, olimme kyllä jo niin korkealla kulutuksessa, ettei sieltä juuri ole kuin yksi tie, ja se on alaspäin.

– Ranskalaiset kyllä ovat alkaneet suosia terveellisiä elintapoja. Suhtautuminen alkoholiin on osa tätä prosessia.

– Lainsäädännön vaikutuksia ei myöskään sovi vähätellä. Esimerkiksi liikennelainsäädäntö on 1970-luvulta lähtien koko ajan vain tiukentunut. Nykyisin on mahdollista kontrolloida kansalaisia liikenteessä koko ajan. Promilleraja on 0,8, jota ei ole syytä ylittää.

– Tuorein esimerkki on heinäkuulta (1992), jolloin meillä tuli voimaan uudenlainen bonusjärjestelmä. Jokaisesta liikenne rikkomuksesta, johon olet syylistynyt, rapisevat bonukset, ja määrätyn rajan ylitettyäsi joudut ottamaan uusia maksullisia ajotunteja tai uusimaan koko ajokortin.

– Tästä syystä ammattiautoilijat järjestivät tiesulut ajoteille parhaaseen loma-aikaan. Brittituristit olivat kuulemma puhisseet kiukkuisina, että ”Mitterrand kyllä huseeraa EY:n asioiden ajamiseksi, mutta ei saa omia rekkakuskejaan kuriin”!

Miten liikennejuopumuksesta rangaistaan?

– Voi saada sakkoja tai joutua vankilaan tai menettää ajokorttinsa lyhyemmäksi tai pidemmäksi aikaa. Autonkin voi valtio viedä.

– Vankilaan menon voi halutessaan korvata siviilipalvelulla.

– Mutta kyllä me ranskalaiset (ja erityisesti miehet) olemme aivan hulluina autoihin ja ajamiseen. Ehkä se johtuu meidän latinalaisesta mentaliteetistamme. Liikenneonnetto-

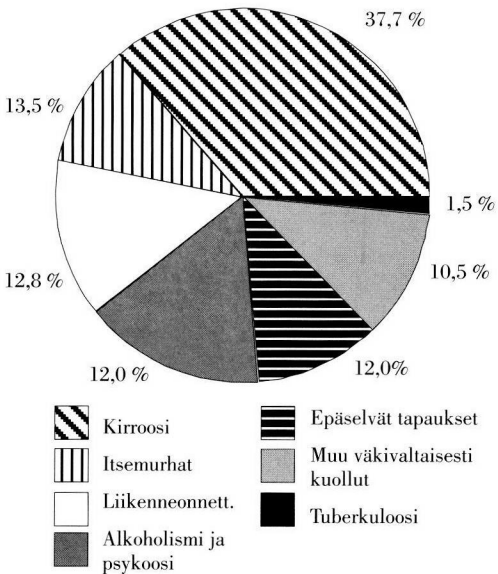
muksia sattuu luvattoman paljon; noin 10 000 ihmistä menettää vuosittain liikenteessä henkensä. Niistä lähes joka toisessa on alkoholilla osuutta.

Voidaanko rattijuoppo tarvittaessa ohjata hoitoon?

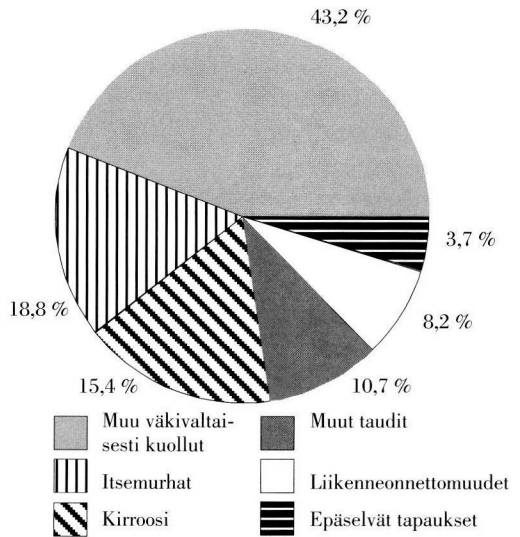
– On mahdollista, vaikka mitään hoitopakkoa ei ole olemassa (ellei sinua katsota vaaralliseksi itsellesi ja ympäristöllesi).

– Alkoholisti voidaan myös panna sairaalaan pakolla, mitä käytäntöä olemme koko ajan

Alkoholin aiheuttamat kuolemantapaukset Ranskassa vuonna 1987 (N = 47 000)

Alkoholin aiheuttamat kuolemantapaukset Suomessa vuonna 1987 (N = 2 058)

Lähde: Jukka Salomaa: Alkoholin käytön haittakustannukset ja verotaso Suomessa. Alkoholipoliittinen suunnittelu ja tiedotus, tutkimuslause nro 22. Helsinki: Oy Alko Ab, 1993

Juomatapojen väliset erot kuvastuvat myös maiden välisissä kuolleisuustilastoissa. Suomen luvuista yli puolet (62,0 %) on väkivaltaisesti kuolleita, kun taas Ranskan luvuista 51,2 % on alkoholin aiheuttamia sairauksia. (Lisäksi Ranskassa arvioidaan alkoholin aiheuttavan vuosittain n. 23 000 syöpäkuolemaa. Luku on suuri, sillä se on 50 % kaikista muista alkoholin aiheuttamista kuolemantapauksista. Suomessa ei ole arvioitu alkoholin osuutta syöpäkuolleisuudesta.)

vastustaneet hyödyttömänä.

Onko esimerkiksi liikennejuopumuksen pelko alkanut näkyä ranskalaisten alkoholikäyttäytymisessä?

– Ranskalaiset viettävät kyllä edelleen runsaasti aikaa ruoan ja juoman ääressä, mutta kyllä he yhä selkeämmin ovat alkaneet tiedostaa, ettei alkoholin nauttimisen jälkeen ole

syytä hypätä entiseen malliin auton rattiin.

– Alkoholittomat vaihtoehdot ovat käyneet entistä suositummiksi, vaikka ne ovat hävyttömän kalliita kahviloissa ja ravintoloissa verrattuna alkoholijuomiin.

– Juominen tapahtuu entistä useammin kodeissa ruokapö-

tien ääressä. Kaupungeista tuntuu kahvilakulttuuri vähitellen häviävän.

– Alkoholin juominen on edelleen aika olennainen osa sosiaalista seurustelua. Ei siihen kovin herkästi voi mennä puuttumaan.

LEENA WARSELL